

מראי מקומות- בבא קמא נ"ח

(ד) לא מיבעיא אכלה דמשלמת מה שנהנית, אבל נחבטה, אימא מבריה ארי וכו'- פרש"י, דאפי' בההיא הזיקא אנוסה הואי. וצ"ע כוונתו בזה, הרי הסיבה להיות פטור כאן אינו משום דאנוס הוא, שהרי גם במה שאכלה אנוס הוא, וכמש"כ רש"י לעיל, אלא הפטור הוא משום מבריה ארי. ולכאור' הביאור הוא דאין כוונת רש"י לומר דבההיא הזיקא אנוסה הוא לאפוקי הזיק דאכילה, אלא דגם היזק זה דחבטה אנוס הוא, ולכן שייך לומר מבריה ארי. וע' בשערי בקיאות דכ' על דרך זה, אלא דהוסיף דאם לא הי' אנוס, אף דמבריה ארי הוא, מ"מ הרי אם עושה מעצמו צריך לשלם, ורק משום דאנוס הוא פטור, ע"ש עוד בזה.

(ה) לא שנו אלא באותה ערוגה, אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה- פרש"י, דמה שאינה משלמת באותה ערוגה, היינו משום דאנוסה היא באכילתה, דכיון דחזיא לתבואה

תותה, לא מוקמה אנפשה. ותוס' פי' דכיון דתחלת נפילתה באותה ערוגה היתה באונס, אינו חייב להעלותה. ומשמע דאינו אונס, אלא דאין צריך להעלותה, וכמו שכ' אח"כ, דבערוגה אחרת נחשב לשדה אחר, משמע דבאותה ערוגה אינה שדה אחר, ואע"פ שאינו אונס, מ"מ אינו חייב להעלותה. ויש לעי', ומה ס"ל לר' יוחנן, דפטור אפי' מערוגה לערוגה. ובשלמא לפי תוס', י"ל בפשיטות, דס"ל דכל השדה לא נחשב שדה אחר, אבל לפי רש"י מאי איכא למימר. וכ' הרשב"א דאין לומר דאנוס הוא כלפי ערוגה אחרת ג"כ, דא"כ לא הי' פליג ר' כהנא [וכנראה הי' דחוק לו לומר דפליגי במה נחשב אונס]. אלא כ' הרשב"א דר"י ס"ל דפטור דמן שמיא הוא

דקנסוה [ולכאור' דבריו תמוהים, מהכ"ת דמן שמיא קנסוהו, אולי כיון שפשע הבעלים ולא הוציאוהו, הרי הוא חייב כמו בשאר היזק. ואולי ס"ל דר' יוחנן ס"ל דכל השדה אינו נחשב שדה אחר (ואף אם ס"ל בדר' כהנא כרש"י ולא כתוס'), דר' כהנא פוטר משום אונס, מ"מ דר' יוחנן ס"ל דהפטור הוא משום דאינה שדה אחר, אולם לכאור' א"כ העיקר חסר, וצ"ע]. וע' במאירי שכ' דאפי' מערוגה לערוגה פטור, ומשום דהבעלים יראים הם ליכנס לגינותם של אחרים, ואינו חייב במה שהזיקה עד שתצא בידיעת הבעלים ותחזור ותזיק. וע"ע ברא"ש דכ' על דרך תוס', אלא כ' דכיון דהנפילה היתה באונס לא קרינן ביי' ושלח ובער, כיון דלא עביד כעין ושלח כעין ובער. וכן ביאר בדר' יוחנן, דכולה שדה

(ב) מבריה ארי מנכסי חברו- פרש"י דמה דפטור במבריה ארי הוא משום דמצוה הוא דעבד. ובביאור הפטור, כ' הש"ך (ח"מ קכ"ח, ח') שהוא משום דאמדהו רבנן דעתו, דמסתמא לשם מצוה קעביד, ולכן דעתו לפוטרו, ולכאור' כוונתו דהו"ל בגדר מחילה. אולם ע' בשערי ישר (ג', כ"ה, ד"ה ועפ"י [עמ' רס"ח]) דכ' דאין הביאור בדברי רש"י משום מחילה, אלא כיון דעביד על כל אופן, בין שישלם לו חברו או לא, א"כ הו"ל כמו לא חסר, שהרי אינו מקפיד על חסרונו, ומשום דעביד על כל אופן שיהי', כיון שעשה לשם מצוה.

(ג) שהחלקה במימי רגליה- הק' התוס' ר' פרץ, הא משמע דאם נפלה מאליה בלא הוחלק דנחשב פשיעה, והלא לעיל (כא:) אמרי' גבי כלב וגדי דהיכא דנפלו פטורין, אא"כ נפלו מכותל צר, אלמא דנפילה גרידא לא הוי פשיעה, אפי' אם נפלו מעצמן, ולא משום דהוחלקו על מי רגלים. וכ' דשמא י"ל דמיירי בשור פקח בלילה, דהי"ל לרועה להעבירם חדא חדא וליזהר, ומדלא העבירם מחייב, משא"כ לעיל מיירי בשור פקח ביום, ולכן נחשב אונס, דלא ס"ד דבעלים שיפול השור פקח מעצמו, והניח בצ"ע.

כלפי השדה. וכ' דנפק"מ בין הב' צדדים היינו גזילה, האם שייך הדין שמין על גב אחר בגזילה, דאם דין הוא בתשלומין, א"כ גם בגזילה שייך דין שמין, אבל אם דין הוא בשומת ההפסד, א"כ זה לא שייך בגזילה, והדין בהשבת גזילה אינו למלא ההפסד, אלא להשיב הגזילה או דמי'.

(ט) **מלמד ששמין על גב שדה אחר- כ' התורת חיים** (בעמוד ב' ד"ה אם) כ' דכל הדין דשמין על גב שדה אחר הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא, אבל דייק מלשון ר"ש דדין דאורייתא הוא. אולם ע' בלשון הפני יהושע (ד"ה אלא) דמבואר דמדאורייתא הוא, וכפשטות הסוגיא.

(י) **מלמד ששמין על גב שדה אחר- ע' בחזון איש** (י"ד, י"י) דכ' דמה ששמין אגב שדה הוא רק היכא דהזיק ערוגה בתוך שדה, אבל היכא דיש לו רק ערוגה א', אז ודאי שמין אותה בפנ"ע, דהא מה ששמין אותה על גב השדה הוא משום דיכול לומר שדה גדול הזקתיך, אבל אם יש לו רק ערוגה א', אין שייך לומר כן [אולם עדיין יש לעי', הדין דשמין אותה ע"ג בית סאה בתוך ס' סאין, האם זה דוקא אם יש לו שדה של ס' סאין, או לא].

(יא) **היכי שיימינן, וכו'- פרש"י שיש כאן ב' שומות, שמין ששים סאין, ועי"ז קובעים שויות של בית סאה, ושוב שמין שויות של הערוגה כלפי הבית סאה. והק' תוס', היכי מצינו ב' שומות אלו. וכ' הפני יהושע דלשון המשנה מדוייק כן, דנקט בית סאה באותה שדה, דלשון אותה שדה מיותר, לכך משמע לרש"י דבאותה קאי אשומת בית סאה, ששמין הבית סאה לפי ערך כל השדה.**

(יב) **ההוא גברא דקץ קשבא מחברי, וכו'- ע' בחי' הגר"ח על ב"ק** (סי' נ"ט), שכ' שם דאף דמסקנת הגמ' הוא דבין בנזקי ממונו ובין בנזקי גופו שיימינן בששים, נראה דהשובר חלון של בית חבירו אין צריך לשלם לו כלום, דשיימינן להזיק כלפי כל הבית, דהיינו כמה הופחת הבית ע"י הזיק זו, וכיון שכלפי כל הבית לא הופחת מחיר הבית כלל ע"י הזיק זו, אי"צ לשלם לו, אע"ג דאם נשום ההזיק בפנ"ע הי' צריך לשלם לו. אולם ע' בחזון

כערוגה א' דמי, ולא קרינן בי' ובער בשדה אחר.

(ו) **כל אימת דמשתמטא להתם רהטא- פרש"י,** דהשתא לא סגי לה בשמירה פחותה. והק' הרשב"א, דא"כ כל שרועה פעם א' באיזה שדה, לעולם יהי' חייב על אותה שדה א"כ נעל בפניה בדלת שיכולה לעמוד על כל רוח. ולכן הביא מש"כ הראב"ד דמיירי דהעבירה פעם שנית אצל אותה שדה, או שנעל בפניה שלא כראוי, ושוב נפל לאותה שדה, אז הדין הוא דהי' לו לחשוב דכל טצדקי דאית לה עבדא, ולכן חייב אפי' אם נפל לאותה שדה באונס.

(ז) **והזיקה במי לידה- הק' המצפה איתן, לכאו' משמע מהגמ' דיהי' חייב נזק שלם מחמת המי לידה (כמו הפשיעה כלפי שן), ומ"ש מהא דאי' לעיל (י"ח) דהטילה גללים חייב ח"נ משום דהוי צרורות. ואם תאמר שהזיק לאחר נפילתו, ולכן לא הוי צרורות, א"כ הו"ל בור ופטור על הכלים, והניח בקו'. אולם ע' בחזון איש (ו', ב', ד"ה שם ואפי') דבאמת כ' דהחייב הוא ח"נ, ותמה על מה שהפוסקים לא פירשוהו.**

(ח) **מלמד ששמין על גב שדה אחר- הק' החזון איש** (ו', ג'), למה צריך קרא לזה, הרי ודאי בכלי או בהמה, היכא דהזיק חלק הכלי או בהמה, שמין כל הבהמה או כלי כמה הי' שוה מקודם וכמה אח"כ, וא"כ מ"ש ערוגה בשדה, ולמה צריך קרא. ותי' דשאני בהמה וכלי, דכל השיווי הוא מחמת שלימותו, וא"כ השומא צריך להיות ע"כ ג"כ בשלימותו, אבל אכלה תבואה מן השק, אין שמין כל השק, שאין השק קונה שם לעצמו, אלא כל גרעין בפנ"ע, וא"כ משלם מה שהזיק. וא"כ הי' הדין נותן דגם אם אוכל בשדה יהי' הדין כן, קמ"ל קרא. **ובעיקר הגדרה מה ששמין על גב שדה אחר, ע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם** (מכתבים בסוף הספר, עמ' 160), שחוקר אם הדין שומא הוא דין בתשלומין, דצריך לשום ההזיק על גב השדה כדי לקבוע סכום התשלומין, כמה הוא שויות של אותו חפץ הנפסד, או דלמא הוי דין בשומת הפסד הניזק, דחי' התורה דשמין סכום ההפסד הוא

חורף תשפ"ד

איש (ו', ג', ד"ה ויש) שכ' דכיון שאין הבית
עומד למכירה, אלא לתקן בדקיה, משלם מה
שחברו מפסיד בהוצאות התיקון, ואין שמין
אותה כלפי מחיר הבית.

To receive via email, or for הערות, please email mareimekomos@gmail.com